

Vierydsån

Id.nr.	KC0006
Län	Blekinge
Naturtyp	Sjöar & vattendrag
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-12-14
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Värdetrakten Vierydsån med en total yta på cirka 964 hektar omfattar Nässjön och i princip allt vatten nedströms i avrinningsområdet (HARO 83) samt allt land som ligger inom 200 meter från vattenytorna (bilaga 1). Vierydsåns huvudfåra har en sträckning på cirka 37 kilometer inom Blekinge. Endast cirka tio kilometer av sträckningen närmast kustmyningen ingår i själva värdetrakten, vilket gör det till Blekinges minsta limniska värdetrakt. Vierydsån och det största biflöde Fröjdadalsbäcken är huvudsakligen beläget på Vierydsplatån, ett kulligt plåtåområde sluttar långsamt söderut och når ända ut till kustbandet.

Berggrunden består av svårvittrad granit och granodioriter. Dominerande jordart är morän och i den södra halvan av huvudavrinningsområdet är jordtäcket ofta tunt. Vierydsån är naturligt näringsrik och ligger i en sprickdal och ett odlingslandskap med stora skönhetsvärden. Sjöarna i vattensystemet är av mycket skiftande karaktär, från näringsrika sjöar med högt pH, till näringsfattiga sjöar på urberggrund med låg eller mycket låg alkalinitet och kraftigt försurningspåverkade sjöar. Nässjön är en av länets få naturligt näringsrika sjöar.

Cirka 58 procent (563 hektar) av värdetraktens yta utgörs av skogsmark och cirka 33 procent (186 hektar) av skogsmarken utgörs i sin tur av lövskog som till minst hälften består av ädellöv (Naturvårdsverket 2020). Under tioårsperioden 2010–2019 föryngringsavverkades cirka tio procent (20 hektar) av skogsmarken (Skogsstyrelsen 2020).

NATURVÄRDEN

Nässjön och hela Vierydsåns huvudfåra nedströms därom och dess intilliggande landområden utgör ett riksintresse för naturvärden. Huvudfåran inom värdetrakten samt Nässjön och Blanksjön är nationellt och regionalt utpekad som värdefullt vatten ur naturvårdssynpunkt för dess odlingslandskapskaraktär och höga rikedom av rödlistade och ovanliga arter såsom krypfloka. I värdetraktens norra del återfinns en rad skyddade områden med värdefulla lövskogsmiljöer intill sjöar och vattendrag, däribland natura 2000-områdena Sjöarp-Nässjön och Åbacka. Naturreservatet Trofta med liknande karaktär ligger precis till norr om dessa. I Vierydsåns finns flodkräfta, stationär öring, gös och sik. I vattensystemet finns utter samt fiskberoende fåglar så som fiskgjuse och storlom. Både strömstare och forsärla häckar i Vierydsån. Vid Nässjöns mynning och dess västra sida har citronfläckad kärrtrollslända hittats.

LANDSKAPSSAMMANHANG

Flera dammar i Vierydsån hindrar fisk och andra vattenlevande organismer från att sprida sig inom vattensystemet. Många av de mindre vattendragen inom avrinningsområdet är rensade och rätade, vilket har försämrat kontakten mellan vattendragen och den intilliggande landmiljön.

Denna limniska värdetrakt är helt innesluten av den skogliga värdetrakten "Pukavik-Ronneby". I norra delen överlappar trakten en värdetrakt för odlingslandskapet (gräsmarker), "Ronneby-Hasselstad-Silpinge". Inom den limniska värdetrakten är det relativt vanligt med intilliggande limniska värdekärnor och värdekärnor för skog eller gräsmarker, kanske särskilt kring Nässjön. Detta skapar goda förutsättningar för att bevara och stärka kantzoner och övergångsmiljöer med höga naturvärden såsom svämlövskogar eller andra naturmiljöer med efemärt vatten.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Dessa limniska miljöer tillhandahåller en mängd olika ekosystemtjänster bland annat försörjande ekosystemtjänster såsom livsmedel (till exempel fisk, kräftor) och dricksvatten. Viktiga kulturella ekosystemtjänster är naturupplevelser, friluftsliv (till exempel fritidsfiske). Exempel på viktiga reglerande ekosystemtjänster i sjöar och vattendrag är klimatreglering, lagring av kol i sjösediment och närsaltsretention.

UTMANINGAR

En utmaning är att åtgärda vandrings-/spridningshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. I nedre delarna av Vierydsån finns anlagda fiskvägar vid Hjälmseryd och Näs kvarn, men fiskvägarnas funktion är sannolikt bristfällig även för havsvandrande fisk som öring. Stationära bestånd av öring finns i Vierydsån uppströms Näs kvarn samt i biflödet Fröjadalsbäcken. Definitivt vandringshinder för havsvandrande arter finns dock vid Näs kvarn, cirka nio kilometer från mynningen. En annan utmaning är att återställa rensade och rätade vattendrag där så är möjligt. Den betydande andelen rensade och rätade vattendrag har försämrat den laterala konnektiviteten mellan vattendragen och intilliggande landnaturmiljöer. Sommartid har Vierydsån ofta låg vattenföring. Sjösänkningar och dikningar samt enskilda vattenuttag för bevattning förvärrar situationen och medför att flödet vid torrsomrar blir kritisk för många organismer i de små vattendragen. En ytterligare utmaning är att bevara intilliggande skogar och naturmiljöer. Ändrad markanvändning som exempelvis skogsmarkens utveckling och skötsel är en betydelsefull faktor som påverkar försurning och humifiering av vattnen.

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är fördelaktigt om hänsyn till värdetraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iakttas vid markanvändning och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att känsliga arter knutna till limniska miljöer ska överleva.

ÅTGÄRDSBEHOV

- Fortsatt arbete med åtgärder i hela värdetrakten för fria vattenpassager, ökad konnektivitet (i både upp- och nedströms riktning och i sidled mellan vattendrag och svämplan) återställning av strömmande och forsande sträckor.
- Restaurering av livsmiljöer för öring som påverkats av rensning.
- Inventering av utterpassager vid vägbroar. Där det idag saknas lämpliga faunapassager för utter vid vägbroar bör sådana anläggas.
- Fortsatt kalkning och effektuppföljning är nödvändigt för att motverka den mänskligt orsakade försurningens negativa konsekvenser.

REFERENSER

- Länsstyrelsen Blekinge (1999). Område av riksintresse för naturvård i Blekinge län, Områdesnummer och namn: NK 34 Nässjön – Vierydsåns dalgång.
- Länsstyrelsen Blekinge (2019). Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län. Meddelande 2019:14.
- Naturvårdsverket (2020). Nationella marktäckedata, ogeneraliserat basskikt. URL <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Kartor/Nationella-Marktackedata-NMD/Ladda-ned/> [2020-12-15]
- Skogsstyrelsen (2020). Utförda avverkningar enligt skillnadsanalys i satellitbilder. URL <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> [2020-12-10]

BILAGA 1. KARTA ÖVER VÄRDETRAKTEN "VIERYDSÅN"

